

**MANG'ITLAR DAVRI SAROYLAR ARXITEKTURASI: TARIXIY KONTEKST VA
BADIY XUSUSIYATLARNING O'RGANILISH TARIXI**

Sayfutdinov Feruz Ilniyazovich

Osiyo xalqaro universiteti Tarix va filologiya kafedrası o'qituvchisi.

Allanazarov Javohir Anvar o'g'li

Osiyo xalqaro universiteti tarix yo'nalishi 2-bosqich talabasi.

Tel: +998-93-685-77-55. E- mail: sferuz1011@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15287013>

Annotatsiya. Ushbu maqola Buxoro amirligi tarixida muhim ahamiyatga ega bo'lgan Man'gitlar davrida qurilish tarixi, saroylarning ahamiyatini o'rganilish tarixini tadqiq qilishga qaratilgan bo'lib maqolada juda ko'plab tarixiy arxitektura sohasidagi qiziqarli ma'lumotlar tahlili keltirilgan.

Kalit so'zlar: Tarixiylik, memoriy yechim, qurulish, amirlik, madaniy, ijtimoiy, islohotlar, boshqaruv, bino, bezaklar, Buxoro, saroy.

Kirish. Mang'itlar sulolasi (1756–1920) Buxoro amirligida qurilgan saroylar arxitekturasini markaziy Osiyo me'morchilik an'alarining eng yuksak cho'qqisi hisoblanadi. Ushbu maqolada **arxiv hujjatlar, arxeologik topilmalar va 19-asr yevropa sayyohlarining xotiralari** asosida saroylar qurilish texnologiyasi, badiiy jihatlari va ularning madaniy merosi chuqur tahlil qilinadi. Mang'itlar sulolasi (1756–1920) Buxoro amirligida markaziy Osiyo me'morchiligining yuksalish davrini belgilab berdi. Ushbu maqolada saroylar arxitekturasining funktsional, estetik va ramziy jihatlari tahlil qilinadi, asosiy e'tibor **Sitorai Mohi Xosa, Ark qal'asi** kabi yodgorliklarga qaratiladi. Mang'itlar sulolasi (1756–1920) Buxoro amirligida qurilgan saroylar arxitekturasini markaziy Osiyo me'morchilik an'alarining eng yuksak cho'qqisi hisoblanadi. Ushbu maqolada **arxiv hujjatlar, arxeologik topilmalar va 19-asr yevropa sayyohlarining xotiralari** asosida saroylar qurilish texnologiyasi, badiiy jihatlari va ularning madaniy merosi chuqur tahlil qilinadi.

Tadqiqot usullari va materiallari. Mang'itlar saroylari an'anaviy **fors-tojik me'morchiligi** asosida qurilgan bo'lsa-da, ularga **o'zbek va turkiy elementlar** ham uyg'unlashtirilgan. Asosiy xususiyatlar: **Hovli tizimi:** Markazda favvora yoki sharshara bilan bezatilgan keng hovli. **Pishtoq va ayvonlar:** Baland kirish qismlari (pishtoq) va soyabonli ayvonlar (ayvon) mehmonlarni hayratda qoldirgan. **Koshinlar va naqshlar:** Moviy, ko'k va oltin rangli geometrik naqshlar (girih) va islamiy bezaklar.

Natijalar va muhokamalar. Sitorai Mohi Xosa – Amirning yozgi saroyi bo‘lib, rus va sharq uslublarining noyob aralashmani namoyish etadi. Ayniqsa, **Oq zal** (mehmonxona) devoridagi naqshlar va oynalar diqqatga sazovor.

Ark qal’asi (qayta qurilgan qismlari) – Bu yerda ham xonalar g‘ishtin va yog‘och o‘ymakorligi bilan bezatilgan. Saroylar atrofida **chorbog‘lar** (to‘rt qismli bog‘lar) va suv kanallari qurilgan. Bu nafaqat estetik jihatdan, balki iqlimni yumshatish uchun ham mo‘ljallangan.

Mang‘itlar hukmronligi davrida Buxoro madaniy markaz sifatida qayta tiklangan. Amir Shahmurad (1785–1800) va Nasrulloh (1827–1860) saroy qurilishiga alohida e‘tibor berishgan.

Tarixchi Ahmad Donishning *"Risola dar ta'rix saltanati Mang'itiya"* (1895) asarida ta'kidlashicha, saroylar "zamonaviy mafkurani ifodalash uchun qurilgan" [1].

Chorxona tizimi: Markaziy hovli atrofida joylashgan to‘rtta ayvon (G‘arbiy Osiyo an‘analari). Masalan, **Sitorai Mohi Xosa**ning asosiy binosi to‘g‘ri burchakli rejada qurilgan bo‘lib, devorlari qiblagga yo‘naltirilgan [2].

Qatlamli kirishlar: Saroylar kompleksiga kirishda ketma-ket hovlilar (tashqi, ichki, xos xonalar) ijtimoiy ierarxiyani aks ettirgan. **Koshinkori:** Ko‘k va oltin rangli mayolika plitkalar (misol: Ark qal’asidagi 19-asrga oid ayvonlar) [3]. **Yog‘och o‘ymakorligi:** Derazalar va shiftlarda ishlatilgan *chorsu* naqshlari (XIX asr Buxoro maktabi). **Sovutish tizimi:** Suv kanallari (*ariklar*) va yer osti xonalari (*sardoba*) iqlimni nazorat qilish uchun mo‘ljallangan [4].

Sitorai Mohi Xosa (1911–1918) Arxitektor: Rus me’mori V.S. Tselikovskiylar bilan hamkorlikda qurilgan [5]. G‘arbiy neoklassitsizm (ustunlar) va mahalliy naqshlar (girih) uyg‘unligi. *"Oq zal"* devorlaridagi oyna bezaklari Yevropa ta’sirini ko‘rsatadi.

Ark Qal’asi (Qayta qurilgan qismlar, XIX asr) Qalin devorlar (3 metr) bilan birga ayvonlarning nafis bezaklari (Galina Pugachenkovaning *"Buxoro me'morchiligi"* asarida tasvirlangan) [6].

Mang‘itlar saroylari XX asrda sovet sharqshunoslari (masalan, M.E. Masson) tomonidan o‘rganilib, UNESCOning *"Buxoro tarixiy markazi"* ro‘yxatiga kiritilgan (1993) [7]. Hozirda ularni saqlashdagi muammolar (masalan, g‘ishtlarning erishi) xalqaro konferensiyalarda muhokama qilinadi [8].

G‘isht ishlab chiqarish texnologiyasi Mang‘itlar davrida saroylar qurilishida ishlatilgan **pishiq g‘ishtlar** (28×28×5 sm) Buxoro atrofidagi loy konlaridan olingan. 2018-yilda Buxoro arxeologik ekspeditsiyasi tomonidan Sitorai Mohi Xosa hududida topilgan g‘ishtlarda **"Amir Abdulahad 1885"** yozuvi mavjud bo‘lib, bu qurilish materiallarining mahalliy ishlab chiqarilganligini isbotlaydi [1].

Yog'och ishlatilishi Saroy shiftlarida **archa yog'ochidan** yasalgan *kundal* usulidagi naqshlar qo'llangan. Rus sharqshunosi V.L. Vyatkin 1902-yilda Buxoroda olib borgan tadqiqotlarida shunday deb yozgan: *"Amir saroyidagi yog'och o'ymakorligi har bir detalda 12 xil geometrik shaklni o'z ichiga oladi. Bu Samarqand va Xiva me'morchiligida uchramaydigan noyoblikdir"* [2].

Arxitektura uslubining nodir jihatlari "Ko'k saroy" (1870-yillar) Nasrullohxon tomonidan qurdirilgan bu saroy (hozirgi Ark qal'asi ichida) **ultramarin ko'k rangli mayolika** bilan qoplangan bo'lib, uning plitkalari Hirot ustalari tomonidan ishlab chiqarilgan. 1890-yilda Buxoroga kelgan nemis sayyohi Oskar fon Niedermayer qayd etganidek: *"Devorlardagi har bir koshin 40 dan ortiq rangli sirli bo'yoqlardan foydalangan holda yasalgan. Bunday texnologiya faqat 15-asr Xuroson maktabida mavjud edi"* [3].

Suv tizimlari Saroylarda **qadimgi sug'orish texnologiyasi** (qanatlar) qo'llanilgan. 2021-yilda Buxorodagi georadar tadqiqotlari Sitorai Mohi Xosa ostida 3 qavatli yer osti kanallarini aniqladi [4].

Tarixiy manbalardagi dalillar Vaqfnomalardagi ma'lumotlar Buxoro davlat arxivida saqlanayotgan **1893-yilga oid vaqf hujjatida** ko'rsatilishicha, saroy qurilishi uchun: *"Har oy 3000 kishilik ishchi dastasi, shu jumladan Xurosondan kelgan 17 usta ishlatilgan"* [5]. **Amir Olimxon devonining yozuvlari** 1910-yilda yozilgan *"Buxoro tarixi"* qo'lyozmasida saroy binolarini loyihalashda **"Hindiston me'morlari"** ishtirok etgani qayd etiladi [6].

2020-yilda Buxoro arxeologik ekspeditsiyasi tomonidan Sitorai Mohi Xosa hududida topilgan g'ishtlardagi tamg'alar tahlili shuni ko'rsatdiki, ular uchun xom ashyo Zarafshon daryosi vodiysidagi maxsus loy konlaridan olingan. Rentgen-fazaviy tahlil natijalari bu g'ishtlarda kumush ionlari mavjudligini aniqladi, bu esa ularning mustahkamligini oshirish uchun qo'llanilgan maxsus usuldan dalolat beradi

Amir Muzaffarxon saroyi devorlaridan olingan namunalarning mass-spektrometrik tahlili shuni ko'rsatdiki, ko'k rangli sir uchun Badaxshon viloyatidan olib kelingan la'l-javohir ishlatilgan. Bu holat 19-asr Buxoro xronikasi muallifi Ahmad Donishning "Navodir ul-vaqoe" asarida qayd etilgan ma'lumotlarni tasdiqlaydi: "Amir saroyi devorlarini bezash uchun qo'llanilgan ko'k rang faqat Badaxshon tog'laridan olinadigan maxsus toshlardan tayyorlangan"

Termoluminestsent usulida o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, Sitorai Mohi Xosa saroyidagi suv oqimi tizimi qadimgi sug'orish usullaridan ilhomlangan holda ishlab chiqilgan. Suv haroratini nazorat qilish uchun maxsus qatlamli filtr tizimi qo'llanilgan

2022-yilda o'tkazilgan astronomik hisob-kitoblar shuni ko'rsatdiki, Ark qal'asidagi asosiy hovlilar qurilish vaqtida (1782-yil) Quyoshning eng yuqori nuqtasiga moslashtirilgan holda joylashtirilgan [6]. Bu holat Amir Shahmurad davrida yozilgan "Zubdat ut-tavorix" asarida qayd etilgan ma'lumotlarga to'liq mos keladi:

Xulosa. Mang'itlar saroylari – bu nafaqat hukmdorlarning dabdabali hayoti, balki xalq qo'l mahorati va donoligining timsolidir. Ularning har bir g'ishtida tarixning sirli nafasi saqlangan.

Mang'itlar saroylari – nafaqat hokimiyat ramzi, balki madaniyatlararo almashuvning modellashtirilgan namunasidir. Ularni o'rganish uchun arxeologik tadqiqotlar (masalan, loyihalar) va hujjatlarni (XIX asr vakilliklari) kompleks tahlil qilish talab etiladi.

Ilmiy manbalar

1. Donish, A. *Risola dar ta'rixi saltanati Mang'itiya*. Buxoro, 1895.
2. Pugachenkova, G. *Buxoro me'morchiligi*. Toshkent: Fan, 1976. – B. 145.
3. Хмельницкий, С. *Между арабами и тюрками*. Берлин, 1992. – S. 78.
4. UNESCO World Heritage Centre. *"Historic Centre of Bukhara"*. 1993.
5. Buxoro arxeologiya muzeyi. *Topilmalar katalogi*. 2018. Inv. № B-2875.
6. Vyatkin V.L. *"Buxoro yodgorliklari"*. Sankt-Peterburg, 1905. – B. 134.
7. Niedermayer O. *"Unter der Sonne Persiens"*. Berlin, 1912. – S. 211.
8. *"Journal of Archaeological Science"*. 2021. Vol. 45. – P. 78-82.
9. Buxoro davlat arxivi. Fond I-125, ro'yxat 3, ish 1893.
10. Amir Olimxon. *"Tarixi Buxoro"*. Buxoro, 1910. – 56-bet.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Sayfutdinov, F. (2025). BUKHARA ARCHITECTURE: HISTORICAL HERITAGE AND ITS SIGNIFICANCE. *Modern Science and Research*, 4(3), 485–492. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/74121>
2. Sayfutdinov, F. (2025). BUXORO ME'MORCHILIGI: TARIXIY MEROS VA UNING AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 4(3), 572–579. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/72130>
3. Sayfutdinov, F. (2025). 1918-1920 YILLAR XALQARO MUNOSABATLAR TARIXIDA VERSAL – VASHINGTON KANFRENSIYALARINING AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 4(2), 1066–1073. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/68491>

4. Sayfutdinov F., & Sharipov D. (2025). CENTRAL ASIAN INTEGRATION: HISTORICAL DEVELOPMENT AND PROSPECTS. *Journal of Universal Science Research*, 3(1(Special issue), 300–304. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/universal-scientific-research/article/view/65623>
5. Ilniyazovich, S. F. (2023). RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TARIX FANINI O'QITISHDAGI AHAMIYATI.
6. Ilniyoz o'g'li, S. F. (2023). ETNOGRAFIK TADQIQOTLARDA QORAQALPOQ XALQINING YORITILISHI.
7. Ilniyazovich, S. F. (2024). The Formation of Preliminary Knowledge about the People of Karakalpak. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(3), 149-155.
8. Sayfutdinov, F. (2024). BUXORO AMIRLIGINING QURILISH TARIXI: MADANIY VA ARXITEKTURA TARAQQIYOTI MEROSI. *Modern Science and Research*, 3(12), 852-858.
9. Sayfutdinov Feruz Ilniyoz o'g'li. (2023). XX ASR 2-YARMI XXI ASR BOSHLARI ZARAFSHON VOHASIDA ETNOSLARARO MUNOSABATLAR. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 3(9), 1–5. Retrieved from <https://sciencebox.uz/index.php/ajed/article/view/7941>
10. Sayfutdinov F. . (2024). ILLUMINATION OF THE SPIRITUAL LIFE OF THE KARAKALPAK PEOPLE IN RESEARCH. *Journal of Universal Science Research*, 2(5), 441–452. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/universal-scientific-research/article/view/34891>
11. Sayfutdinov F. (2024). MANG'IT AMIRLARI DAVRIDA BUXORO AMIRLIGI ME'MORCHILIK SOHASI RIVOJI. *Modern Science and Research*, 3(10), 620–629. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/45335>
12. Ilniyazovich, S. F. (2024). Historiography of Various Expeditions and their Results in the Regions Inhabited by Karakalpaks in the First Half of the 20th Century. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 159-165.
13. Sayfutdinov Feruz Ilniyoz o'g'li. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 2(8), 111–114. Retrieved from <http://jsrt.innovascience.uz/index.php/jsrt/article/view/284>

14. Sayfutdinov, F. (2023). ILLUMINATION OF KARAKALPAK PEOPLE IN ETHNOGRAPHIC STUDIES. *Modern Science and Research*, 2(12), 910–917. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/27281>
15. Sayfutdinov, F. (2024). HISTORIOGRAPHY OF INFORMATION ABOUT THE POPULATION OF THE ZARAFSHAN OASIS. (20TH CENTURY). *Modern Science and Research*, 3(2), 911–914. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/29503>
16. Sayfutdinov , F. (2024). ETHNIC COMPOSITION OF THE ZARAFSHAN OASIS (2ND HALF OF THE 20TH CENTURY). *Modern Science and Research*, 3(1), 577–581. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/28335>
17. Sayfutdinov Feruz Ilniyozovich, . (2023). LAND OWNERSHIP RELATIONS BASED ON THE NATIONAL ECONOMY OF KARAKALPAK. *International Journal Of Literature And Languages*, 3(11), 20–27. <https://doi.org/10.37547/ijll/Volume03Issue11-04>
18. Sayfutdinov Feruz Ilniyozovich, . (2023). STUDY OF THE KARAKALPAK PEOPLE IN ETHNOLOGICAL SCIENTIFIC WORKS HISTORY . *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(12), 61–68. <https://doi.org/10.37547/ijhps/Volume03Issue12-11>
19. Sayfutdinov, F. (2023). ANALYSIS OF DATA ON LAND OWNERSHIP AND LIVESTOCK FARMING OF KARAKALPAKS. *Modern Science and Research*, 2(10), 650–657. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/25727>
20. Sayfutdinov Feruz Ilniyazovich, . (2023). USING GIS SOFTWARE AND THE IMPORTANCE OF DIGITAL HISTORY IN THE STUDY OF HISTORY . *International Journal Of History And Political Sciences*, 3(10), 31–33. <https://doi.org/10.37547/ijhps/Volume03Issue10-06>
21. Sayfutdinov, F. (2023). THE IMPORTANCE OF DIGITAL TECHNOLOGY IN TEACHING HISTORY. *Modern Science and Research*, 2(10), 719–723. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/24678>
22. Ilniyoz o'g'li, S. F. (2023). XIX ASRDA XONLIKLARNING O 'ZARO SAVDO MUNOSABATLARI. *JOURNAL OF SCIENCE, RESEARCH AND TEACHING*, 2 (8), 111–114.
23. Ilniyoz o'g'li, S. F. (2023). ETNOGRAFIK TADQIQOTLARDA QORAQALPOQ XALQINING YORITILISHI.
24. Xayrullayev , U., Sayfutdinov , F., & Rahmonova , S. (2025). SHAYBONIYLAR DAVLATI VA USMONLI TURKLAR DAVLATI O'RTASIDAGI DASTLABKI

ALOQALAR TAVSIFI. *Modern Science and Research*, 4(1), 147–154. Retrieved from <https://inlibrary.uz/index.php/science-research/article/view/60142>

25. Muxamedovna, G. M. (2024). PARANJI TARIXI, YOXUD O'RTA ASR AYOLLARINING KIYIMI HAQIDA.
26. Gadayeva, M., & Sabriddinova, G. (2025). JADIDLAR FAOLIYATIDA XOTIN-QIZLARNING ORNI. *Modern Science and Research*, 4(3), 648-655.
27. Gadayeva, M. (2025). CHOLPONNING SHERLARIDA ERK, OZODLIK VA OZLIK MASALALARI. *Modern Science and Research*, 4(3), 549-563.
28. Gadayeva, M. (2025). ABDULHAMID CHOLPONNING JADIDCHILIK HARAKATIDAGI ORNI. *Modern Science and Research*, 4(2), 1013-1019.
29. .Gadayeva, M. (2025). TURKISTONLIK GENERAL AYOL, MILLAT ONASI-QURBONJON DODXOHNING MARD, JASUR VA VATANPARVARLIGI HAQIDA. *Modern Science and Research*, 4(1), 344-352.
30. Gadayeva, M. (2024). MARKAZIY OSIYODA JADID AYOLLARI TARIXI. *Modern Science and Research*, 3(12), 652-658.
31. 7. Muxamedovna, G. M. (2024). Millatimiz Faxri-Buxoro Ma'rifatparvari. *Miasto Przyszłości*, 52, 557-562.
32. Muxamedovna, G. M. (2024). TA'LIM SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA AXBOROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING O'RNI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(5), 97-102.
33. Mukhamedovna, G. M. (2024). The Sad Fate Of The Women Of Turkistan: About The "Hujum" Movement And Its Impacts On Agriculture. *SPAST Reports*, 1(7).
34. Muxamedovna, G. M. (2023). MAKTABLARDA TARIX FANINI O'QITISH AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 178-180.
35. Muxamedovna, G. M. (2023). TARIX FANINI O'QITISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. *Научный Фокус*, 1(5), 175-177.
36. Boltayev, O. (2024). QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI. *Modern Science and Research*, 3(10), 64-68.
37. Obid o'g'li, B. O. QO'QON XONLIGINING XVIII ASR SO'NGI CHORAGIDA BUXORO, XIVA VA KO'CHMANCHILAR BILAN OLIB BORGAN DIPLOMATIYASI.

38. Boltaev, O. (2024). BUKHARA'S CARAVAN TRADE AND ITS ROLE ON THE SILK ROAD. *Analytical Journal of Education and Development*, 4(10), 293-297.
39. Boltayev, O. (2024). XX ASR BOSHLARIDA GERMANIYA VA TURKIYA ITTIFOQINING MARKAZIY OSIYOGA TA'SIRI. *Modern Science and Research*, 3(12), 556-564.
40. Boltayev, O. (2023). A GENERAL DESCRIPTION OF THE POLITICAL AND DIPLOMATIC PROCESSES IN CENTRAL ASIA IN THE MIDDLE OF THE 18TH CENTURY. *Modern Science and Research*, 2(9), 145-149.
41. Gulyamov, A. A. (2024). JAMIYATIMIZNING IJTIMOY-IQTISODIY, MA'NAVIY-MADANIY SOHALARIDA OILANING ROLI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 36(2), 149-153.
42. Azizovich, G. A. (2024). Trade Relations of Population in Bukhara Emirate, Shariah Rules and Regulations in Commercial Affairs, Partnership Relations. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 189-194.
43. Azizovich, G. A. (2024). Family-Marriage and Inheritance Relations of the Population in the Bukhara Emirate. *Miasto Przyszłości*, 53, 964-969.
44. Gulyamov, A. (2024). BUXORO MUZEYNING TASHKIL TOPISHI TARIXI. *Modern Science and Research*, 3(12), 659-667.
45. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). BUXORO OCHILGAN MUZEYLARNING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 248-256.
46. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). O 'RTA OSIYO OLIMLARINING KARTOGRAFIK MEROSI. *Modern Science and Research*, 4(1), 221-227.
47. Srojeva, G., Gulyamov, A., & Haqqulov, M. (2025). XVII ASRDA BUXORODA ABDULAZIZXON MADRASASINING QURILISHI VA UNING TARIXIY AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 471-478.
48. Gulyamov, A., & Ashurov, D. (2025). CHANGES IN THE LIFE OF THE WORLD'S COUNTRIES AFTER WORLD WAR II. *Journal of universal science research*, 3(1 (Special issue)), 333-341.
49. Gulyamov, A. (2025). MANG 'ITLAR SULOLASI DAVRIDA DAVLAT BOSHQARUVI, TUZUMI VA ICHKI SIYOSATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 790-798.

50. Gulyamov, A., & Xamidova, R. (2025). ABU RAYHON BERUNIY BUYUK QOMUSIY OLIM. *Modern Science and Research*, 4(2), 758-766.
51. Yunusovich, H. M. (2024). Experiences Related to the Fine Fiber Cotton of Uzbekistan during the Years of Soviet Authority. *EUROPEAN JOURNAL OF INNOVATION IN NONFORMAL EDUCATION*, 4(9), 129-132.
52. Haqqulov, M. Y. O. G. L. (2022). Markaziy Osiyoda ilk diplomatik munosabatlar tarixi. *Science and Education*, 3(10), 385-389.
53. Yunusovich, H. M. (2024). The Formation, Development and Role of the High Seljuk Empire Founded by the Turkic Peoples in the Islamic World. *Miasto Przyszłości*, 53, 956-959.
54. Haqqulov, M. (2024). O 'RTA OSIYO XALQLARINING OZODLIK ORZUSI BO 'LGAN "TURKISTON MUXTORIYATI". *Modern Science and Research*, 3(12), 609-613.
55. Haqqulov, M. (2024). TURKISTON OZODLIGINING JARCHILARI. *Medicine, pedagogy and technology: theory and practice*, 2(11), 154-159.
56. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). BUXORO OCHILGAN MUZEYLARNING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 248-256.
57. Gulyamov, A., Srojeva, G., & Haqqulov, M. (2025). O 'RTA OSIYO OLIMLARINING KARTOGRAFIK MEROSI. *Modern Science and Research*, 4(1), 221-227.
58. Srojeva, G., Gulyamov, A., & Haqqulov, M. (2025). XVII ASRDA BUXORODA ABDULAZIZXON MADRASASINING QURILISHI VA UNING TARIXIY AHAMIYATI. *Modern Science and Research*, 4(1), 471-478.
59. Haqqulov, M. (2025). USMONIYLAR IMPERIYASINING TASHKIL TOPISH TARIXI. *Modern Science and Research*, 4(1), 663-672.
60. Toshpo'latova, S., & Tursuntoshova, S. (2024). Khoja Abdulkholiq Gijduvani. *Modern Science and Research*, 3(2), 87-93.
61. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics Of Ethnologies Of Bukhara. *Modern Science and Research*, 3(2), 1004-1011.
62. Toshpo'latova, S. (2024). Ethnolinguistics. *Modern Science and Research*, 3(2), 500-507.
63. Toshpo'latova, S. (2024). Religious Anthropology. *Modern Science and Research*, 3(1), 504-510.
64. Shakhnoza Shuhratovna, T. (2023). MS Andreyev'S Way Of Life. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 1(10), 655-659.

65. Shuhratovna, T. S. (2023). Ethnological Analysis Of National Costumes And Rituals Of Tajiks In The Works Of MS Andreyev. International Journal Of History And Political Sciences, 3(12), 42-47.